

Läderbagge

Osmoderma eremita

Läderbaggen är lever i gamla ihåliga lövträd, främst ek. Arten hotas av att dess livsmiljö växer igen. Lämpliga träd dör i förtid på grund av konkurrens från andra träd. Klimatet inuti det ihåliga trädet försämras också på grund av att igenväxningen gör det skuggigare. I många områden finns även en brist på yngre ekar som ska ta vid då de gamla träden dör. För att läderbaggen ska överleva på sikt krävs flera åtgärder för att gynna den och dess livsmiljö.



Beskrivning

Läderbaggen är en cirka 3 cm stor brunsvart skalbagge. Läderbaggs-hanarna ger ifrån sig en tydlig doft, ett feromon, som lockar till sig honor. Doften påminner om persika. Läderbaggens larver är vita och tjocka, och de kan bli upp till 9 cm långa. Larvens spillning är pelletslik med rektangulär form, och den kan bli upp till 7-8 mm lång.

Utbredning

Läderbaggen förekommer i alla län från Skåne i söder till Uppsala och Västmanland i norr, med tyngdpunkten av utbredningen i sydöstra Sverige. 70% av lokalerna finns i Blekinge, Kalmar och Östergötlands län. I Blekinge förekommer läderbaggen kustnära i hela länet, med en koncentration av lokaler mellan Ronneby och en bit öster om Karlskrona. Detta område ses som en nationell värde-trakt för läderbaggen, som är särskilt viktigt att prioritera i arbetet med att bevara arten.



Vad är Åtgärdsprogram för hotade arter?

Nära 2000 arter, cirka fem procent av Sveriges djur, växter och svampar är så hotade att de riskerar att dö ut. Huvudorsaken till att dessa arter är hotade är att deras livsmiljöer försvunnit, främst på grund av ändrad markanvändning. Vissa marker nyttjas idag hårdare än förr, andra nyttjas inte alls och växer igen.

Naturvårdsverket och Länsstyrelserna gör därför en satsning på att ta fram nationella åtgärdsprogram för hotade arter och livsmiljöer (ÅGP). Satsningen, som omfattar drygt 200 program och berör cirka 400 arter, är en del av arbetet för att klara riksdagens miljökvalitetsmål, i första hand Ett rikt odlingslandskap, Myllrande våtmarker, Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv.

Kontaktuppgifter

Länsstyrelsen i Blekinge
371 86 Karlskrona
Telefon 010-22 40 000
www.lansstyrelsen.se/blekinge



LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Biologi och ekologi

Läderbaggens larver lever inuti ihåliga lövträd. De äter av den brunrötade murkna veden. Efter tre år förpuppas de och under sommaren kläcks pupporna till vuxna skalbaggar. De vuxna lever i ungefär en månad. Läderbaggen flyger inte gärna, de flesta skalbaggar stannar i det träd där de kläcktes. Den längsta dokumenterade sträcka som arten förflyttat sig i Sverige är 500 meter. Man tror dock att de kan sprida sig längre.

Läderbaggen lever i träd med håligheter som innehåller mulm (löst material som framförallt består av nedbruten ved). Ek är det viktigaste trädslaget, men den kan även finnas i andra lövträd. Ekar börjar oftast inte utveckla håligheter förrän de är mer än 200 år gamla. Därför krävs det en obruten följd av gamla ekar i områden där det finns läderbagge.



Lämplig ihålig ek för läderbagge på Arpö i Listerby skärgård.

Bevarandeåtgärder

I flera län pågår åtgärder för att bevara läderbaggen. Gamla ekar och deras efterträdare röjs fram. Det gynnar inte bara läderbaggen utan även mängd andra arter som lever i öppna till halvöppna ekdominerade miljöer.

I en del områden finns det en brist på yngre ekar. Då saknas det lämpliga träd för läderbaggen att flytta till när de gamla dör. Därför gör man på några ställen försök med att på konstgjord väg påskynda ekarnas åldrande så att de bildar lämpliga håligheter. Man sätter även upp så kallade mulmholkar, vilket är trälådor eller ihåliga stammar som fylls på med sågspån, löv och annat material som läderbaggens larver kan leva i.



Ihålig ek med läderbaggespilning.

Fridlysning och skydd

Läderbaggen är fridlyst i hela landet och upptagen i EU:s art- och habitatdirektiv över arter som kräver noggrant skydd. Det innebär att det är förbjudet att avsiktligt fånga eller döda den, samt skada eller förstöra dess livsmiljö. Därför kan det vara olagligt att ta ner grova ekar i områden där det finns läderbagge. Inför sådana planerade åtgärder ska Länsstyrelsen kontaktas för rådgivning.

Vad kan du göra?

Läderbaggen behöver tillgång till grova gamla ekar som står solbelyst eller halvöppet. Om miljön runt ekarna växer igen dör de i förtid. Därför är det viktigt att röja under och runt ekarnas kronor. Man behöver också tänka på nästa generation grova träd som ska ta över när de gamla dör. Dessa yngre träd behöver också röjas fram för att kunna utvecklas till vidkroniga träd. Blommande buskar såsom hagtorn och slånbar skadar inte ekarna, utan bör lämnas kvar till nytta för andra arter.

Läs mer om läderbaggen i artens åtgärdsprogram som hittas på Naturvårdsverkets webbplats: www.naturvardsverket.se

Vill du veta mer om läderbaggen eller få information om hur du kan gynna den eller de skyddsvärda träden?
Kontakta Länsstyrelsen i Blekinge län